

Naujienu Antroji Dalis

NR. 767

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

DVIDEŠIMT PENKI BIRŽELIAI — NE, NIEKADA NEPAMIRŠIME!

Gegužis buvo svaiginančiai kvapus ir tuomet, kaip kiekvienais metais. Gegužis pražildė jėvas ir obelaites, ružavai balta papuošė kriaušių šakas. Gegužis pražydino geltonas purienas ir į apsemtas pievas paleido eibes varlių, kad ilgais vakarais jos kvarktų nuostabias simfonijas. Gegužis Lietuvoje — Marijos mėnuo, žiedų, poetų ir meilės mėnuo, džiovininkų mirties mėnuo...

Keturiasdešimtųjų metų gegužis buvo ypatingai gražus, nors Europa jau degė. Gal keli aiškiaregiai, keli geri politikai ar karo strategai ir nujautė, kad šis gegužis — paskutinis, bet mes buvome jauni, norėjome gyventi ir mylėt. Mes džiaugėmės aitriu jėvų žydėjimu, ir džiaugėmės pro dirvų grumstą besikalėnčiais daigais. Gegužis — preliudas į vasarą ir derlių, į sočius būsimus metus. Nuo gegužio labai daug pareina.

Bet keturiasdešimtųjų gegužis nebebuvo preliudas į vasarą, ir gyvenimą, ir laimę. Tai buvo preliudas į Birželį, į baisų, kruviną Birželį, kurį sekė jau dvidešimt penki kruvini Birželiai. Po to Lietuvoje gegužių daugiau nebebuvo. Ir niekas šiandien nežino, kada jie sugrįš...

Niekada nepamiršiu, kur ir kada sutikau dvidešimtojo amžiaus hunus. Buvau vienas laimingųjų, laimėjusių meniško deklamavimo varžybas ir pasiūstų į Vilnių. Birželio 14 d. linksmi išvažiuojame iš Rokiškio geležinkelio stoties, su mokytoja Krasnickaite - Tarvydienne. Sekančią dieną, po kelių persėdimų, buvome sostinėje. Beveik visi pirmą kartą! Negandą, kuriuo nė tikėti nenorėjome, buvome išgirdę pakeliui. Jus pamatėme Gedimino gatvėje, prie katedros stovėdami. Nebe Atilos pusplikės pėsčios ir raitos gaujos, o gelsvai žaliom rubaškom aprenkti tankuose važiuo ir važiuo "Stalino sakalai". Kur Atilos vyrai praėjo, ten ilgai žolė nežėlė. Kur Stalino vyrai pravažiavo, ten paliko ne tik išniokotas asfaltas: ten buvo sugriauta valstybė, ir šeima, ir žmogus paverstas automatu.

Meniško skaitymo - deklamavimo varžybos nebeįvyko. Už trijų dienų grįžome į Rokiškį. Kur tik važiuojame — visur matėme raudonos armijos gelsvai žalias rubaškas, tankus, sunkvežimius, bereikšmius veidus. Stalino sakalų aistros tuomet dar buvo giliai po rubaškėmis ir jie nedrįso liesti nei moters, nei vištos. Prievartavimai ir vagystės atėjo su baigmine okupacija. Terorą prieš tautą pradėjo savieji, Lietuvos piliečiai,

raudonąja religija apsikrėtę. Nors ir mažas nuosimtis, jų tarpe buvo ir tikrų lietuvių.

Kai rudenį į gimnaziją grįžome, ten buvo viskas aukštyje, jomis apsvirtę. Daugelis mokytojų nauji, atkelti iš kitų gimnazijų, arba paskubomis parinkti iš kitų profesijų. Dabar jau dėstė buvę karininkai, advokatai, ir niekada neišaiškinti. Į juos kreipėmės su "draugas", o jie nė nemirkteldavo. Jie visi jau nešiojo kaukes, kurias nusiėmė tik kitą pavasarį. Mat, jau buvo pagimdyta tarybų Lietuva... Beje, kai kurie kaukių užsidėti nesutiko. Tie brangiai užsimokėjo. Minėta lietuvių kalbos dėstytoja Tarvydienne, savo auklėjamai klasei kažką "baisaus" prasiarusi, ankstyvą rudenį buvo išvežta į Panevėžio kalėjimą. Naujasis direktorius Šalkauskis (liaudininkų srovės, buvęs ar tik ne Telsių m. burmistras?) Vasario 16-sios proga "susipažino" su NKVD načalstava. Mat, kelios gimnazistukės nepriklausomybės šventę kažkur, gatvėje, garsiai paminėjo ir buvo areštuotos. Kai jos, prasėdėjusios dieną ir pusę nakties, negrįžo, jau galbėjo visas Rokiškis. Direktorius nuėjęs išprašė: ką, sako, vaikai, nesupranta dar nieko, nesugriaus jūsų santvarkos. Paleido, bet direktorius buvo paženklintas. Sekantį birželį jis iškeliauja į Altajų. Kur jis šiandien?

Iš kažkur į Rokiškio gimnaziją buvo atkelta mažytė, tamsiaplaukė senmergėlė Rutkauskaitė. Dėstė, berods, gamtą, ar chemiją. Buvo gana raudona. Kai prasidėjo vežimai, ji kitai mokytojai svajingai dūsavo: "Ak, jie važiuoja į žavingąjį Kazachstaną! Kaip norėčiau!..." Bet jos nepaėmė. Ji liko. Tokių reikėjo tarybų santvarkai kurti.

Su Šalkauskiu kartu važiuo į Sibirą geografo Petro Bliūdžiaus šeima. Žmona, vardo nepamenu, buvusi Klebonaitė, dėčiusi gamtą prieš ištekėdama ir tarp gimdymų, trys ar keturios dukrelės ir pats Bliūdžius. Puiškus, įdomus buvo mokytojas. Nelabai religingas. Berods, liaudininkas. Jis daugelį metų tvarkė ir gimnazijos biblioteką. Kodėl Kazachstane jam buvo lemta vergauti, ir mirti, kai be pareigų gimnazijoje, niekur nesireiškė? Tikriausiai todėl, kad, kaip geografas, buvo keliavęs po Europą, buvęs net Afrikoje. Apie Bliūdžių šeimą nieko nebeteko girdėti. Ar beliko gyva nors viena jų dukrelė?

Negaliu pamiršti inžinieriaus Prano Indriūno šeimos tragedijos. Jis buvo Zarasų apskrityje (Nukelta i 2 psl.)

Picadilly rajone stovi didelė statula dievui Eros. Du darbininkai bando nuvalyti per metus prisirinkusias dulkes.

JURGIS VARGŪNAS

MINTYS PRIE ŽUVUSIO BROLIO KAPO

Ir gavau žinią. Ji buvo man be galo skaudi. Tu, mylimas broli, sakoma gautoje žinioje, išėjai iš gimtųjų namų ir nebe-grįžai... Išėjai vieną tamsią, šaltą naktį į šarma pasipuošusią girią, kad joje budėdamas sugrąžintum laisvę savajai žemei. Kurioje tiek gražių jaunystės metų jaugo.

Iš rytųėjo žmonės, praradę tikėjimą ir meilę žmogui. Ejo nužmogintas žmogus į Tavo, broli, ir mano gimtąją žemę ir nešė laisvajam žmogui ir tautai mirtį.

Likimas mus išskyrė. Tu pasilikai ant Nemuno kranto bestovys ir aštriu žvilgsniu bežvelgias į rytų pusę, kurioje švietė gaisrai, ir artėjo žemės pragaras. Tu pasilikai šaltas ir ramus. Tavo veide nemačiau baimės, tik primerktų akių žvilgsnyje įskaičiau artėjančiam likimui kerštą ir neapykantą.

Mūsų atsiskyrimas buvo nuoširdus ir trumpas, bet širdies gilumoje virtes amžinybe.

—Gal pasilik, broli, ir tu, štai ginklas. Kovosime iki mirties! Juk tai mūsų tėvynės amžinas priešas sugrįžta! — Tu tarei man paskutinę akimirką ir tavoje rankoje sužibėjo ginklas.

Vėl sugaudė Stalino vargonų salvė ir netoli sprogo sviediniai. Keistai sužvilgėjo prieblandoje

Nemuno vaga ir ji mus išskyrė... amžiams.

Aš keliavau per svetimas žemes nešdamas gimtosios žemės saują ir Tavo, broli, paskutinius tartus žodžius. Žemėje siautėjo dar ilgai pragaras ir Tavo likimo nežinojau. Vis dar tebemačiau Tave jaugusį į Nemuno krata ir rūšiu žvilgsniu pasitinkantį likimą.

Ir kai atėjo tariamoji taika, kai nutilo šūviai ir frontų žemėje susigėrė daug nekalto kraujo, tikėjau išgirsti linksmą žinią. Ir ji atėjo po daugelio metų... Ji atėjo liūdna...

Ir šiandien noriu sugrįžti į savus gimtuosius namus, kur kadaise mes drauge darželyje gražiai dainuodavome ir dalindavomės laisvo gyvenimo džiaugsmu. Tu ir aš buvome vargani vaikai. Nei dvarai, nei turtai mūsų gyvenimo nedabino.

Tačiau mūsų mielas kraštas savyje turėjo daugiau nei turtus. Tu, broli, atsimeni, grįžęs iš universiteto pasakodavai apie mūsų mažyčio krašto švietimą, mokslą, meną, literatūrą. Tu dažnai aiškindavai, kad Lietuva, prisikėlusi laisvam gyvenimui, skuba į kultūringiausių valstybių gretas ir kad mūsų krašto pažanga kasdien didėjanti.

Tu mylėjai Lietuvą visa širdimi (Nukelta i 2 psl.)

DVIDEŠIMT PENKI...

(Tęsinys iš 1-mo psl.)

inžinierius. Turėjo Kamajėliuose, Juzintų ar Kamajų vilsė. virš šimto ha ūkį, taigi — dvarą, kurį pavyzdinčiai vedė jo žmona su samdiniais. Kai abu tėvus Indriūnus atvežė į Rokiškio stotį, tai gimnazistai jų vaikai, sūnus ir dukra, sužinoję nuėjo atsiveikinti. Vieni sako, kad susigrauding jie patys prašėsi į vagonus, kiti — kad buvo priversti, bet visus išvežė. Graži, kultūringa, elegantiška, geležinės sveikatos, humoro pilna moteris, ponė Indriūnienė, Sibire buvo nukankinta.

Buvo išvežtas Rokiškio apskr. komendantas plk. lt. Jašinskas su žmona ir 12—13 metų dukrele. Koks jų likimas — niekas nežino.

Prieš akis stovi Nakučių kelionės į mirtį vaizdas. Iš visos šeimos tepažinau tik vieną dukrelę, su kuria Rokiškyje mokiausi, bet ir jos veido bruožai iš atminties jau išnyko. Tik menu, kad buvo atletiška mergaitė, storom kaštaninių plaukų kasom. Tėvai — ūkininkai kažkur prie Salų, valakiniai (apie 20—30 ha, žiūrint, kokio kaimo valakas), be to, tėvas — seniūnas. O seniūnas — genialaus Stalino protu, tai didžiausias liaudies priešas. Sutikome vežimą dulkėtame vieškelyje, netoli Pagrudžių, važiuojantį Rokiškio stotį. Arklys ar arkliai bėgo labai iš lėto, jau padarę 20 km. Ant krūvos ryšulių dulkėti sėdėjo žmonių būrys. Kartu važiuavo vienas ar du sargybiniai su šautuvais. Mūsų mokslo draugė Nakutytė bandė mums įsypotis ir emė mojuoti nosinaite. Tik, susidūrusi su dviejų berniukų išgąstingais žvilgsniais, prapliupo balsu raudoti. Į raudų įsijungė moteris ir dar du ar trys vaikai, ir vežimas nudardėjo dulkių debesį. Ar liko gyvas nors vienas iš Nakučių, iš "kontra-revoliucionierių" — mažamečių vaikų?

Vėl: sunkvežimis pas Kamajų valsčiaus viršaitį Petrą Samą. Jis, žmona, senelė motina, trys vaikai, tarp 6—14 metų. Vaikų ir motinos klyksmas veria širdį, o gyslotos senelės rankos varsto rožančiaus karolėlius ir pamėlusios lūpos šapa sveikamarijas. Brangų pakavimuisi duotą pusvalandį bebando išnaudoti pats Samas, ligotas — žaizdoto skilvio, liesas, išbales 45 metų vyras. Gatvėje stoviuoja keletas kaimynų ir pora moterų kartu su vežamosiomis balsu rauda. Liudininkai pasakoja, kad čia NKVD-istų tarpe nebuvę nei vieno tikro sadisto, jie nešukavę, nestumdę ir nesukbinę. Sako, kad pats jų vadas, leitenantas, vienu metu šluostęs ašaras nosine. Bet — įsakymas buvo įvykdytas. Senoji Samienė, jau aštuoniasdešimt kelerių metų, užtroškusi kažkur prie Minsko, su rožančiumi rankose. Petras Samas liko amžinam miegui Sibiro taigoje.

Pusšimčio vagonų Rokiškio ešalonu važiuavo ūkininkai, mo-

2 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 12, 1965

kytojai, inžinieriai, karininkai, pramonės darbininkai, smulkūs tarnautojai, buvę šauliai, policininkai... Važiavo kelios inteligentų bei prekybininkų žydų šeimos. Su visa šia marga pasmerktųjų minia, buvo vežama ir vienintelė visame Rokiškyje plačiai žinoma profesinė prostitutė. Mes, gimnazistai, nežinojome jos pavardės, bet visi ją vadindavo Lakierka. Argi ne jos vieta buvo garbės tribūnose, deputatų sąrašuose, kaip labiausiai buržuazijos išnaudotos kankinės? NKVD vadovai turėjo puikų planą: liaudžiai parodyti, kokias "visuomenės atmatas" jie tremia. Deja, efektas buvo priešingas jų siekiams. Žmonės kalbėjo, kad Lakierka bolševizmą supratusi iš pirmo žvilgsnio. Ji geriau sutikusi mirti Sibire, kur miršta milijonai dorųjų, negu mestis į pačią biauriausią nuodėmę, į dvasinę prostituciją...

Prisiminimų prisiminimai. Pavardės, vardai, širdį veriančios dejonės. Viksva propiautos mongolų akys. Kokėcios rubaškos, prakaito smarvė, kepurės su bokšteliais, durtuvai ant šautuvų. Kartais paskiri sūviai ir miršančio kriokimas. Kai prekiniai vagonai skudė Obelių link, pagelžkeliu išsislapstę rokiškėnai aiškiai girdėjo Tautos himną giedant. Viename vagonė, kitame, trečiame, nežinia — keliuose. Tai buvo išvažiuojančių į mirtį testamentas. Testamentą paskui vykdė partizanai, iki jie, vienas po kito, krito į miško samaną ar pakelės griovį. Tie, kurių neaprepiama masė jaučiasi laimėję visus mūsų, pagaliau, įsitikino, kad visą tautą išnaikinti yra per daug sunku. Tauta fiziškai atsigaus ir gyvens. Ir dar tokia, kaip mūsų — jokiame rašytame šimtmetų nelepinta, visada kraujavusi ir kentėjusi nežmoniškai. Kur šiandien Hitlerio tūkstanties metų reichas? Kur "amžina" Stalino garbė? Už šimto metų dabartinis bolševizmas bus tik pasibaisėtina istorija. Taip, istorija, iš kurios mokysis būsimos kartos...

Baisiųjų birželių mes niekad nepamiršime, lygiai taip, kaip žydai nepamiršta Hitlerio metų. Šį savaitgalį Chicagoje minėsimė visus 25 metų didvyrius ir kankinius. Birželio 12 d. vakare melsimės, o paskui, kartu su latviais ir estais, žygiuosime prie Dariaus ir Girėno paminklo, vainiko žuvusiųjų atminčiai padėti. Bet svarbiausias žuvusiųjų pagerbimo momentas bus birželio 13 d., sekmadienį. Tai koncertas McCormick Place teatre, kuriam Chicago Lietuvos Opera ruošiasi jau dveji metai. Čia penkiems tūkstančiams žiūrovų progarmą atliks keturi chorai, su beveik dviem šimtais choristų; vienas didžiausių ir geriausių Amerikoje Chicago simfoninis orkestras, susidedas iš 106 instrumentų, dalyvaus visoje programoje, įskaitant ir Lietuvos Tautos himną; į solo partijas yra įsijungę visi geriausi solistai: St. Baras, P. Bičkienė, A. Brazis, A. Giedraitienė, D. Stanikaitytė, A. Stempuzienė ir J.

Petras Rimša "Vargo mokykla"

MINTYS PRIE...

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

dimi ir dėl to Tu pasirinkai mirtį už jos laisvę, ir tu mirei...

Štai, toliau žinioje pasakojama apie Tavo žygius. Jie nuostabūs. Kokia nelygi kova. Tavo menkaverčiai ginklai prieš tankus ir divizijas. Tu išėjai į mūšį, kuriame nėra pralaimėjimo, o yra tik mirtis.

Ir kai po daugelio didžiųjų žygių ir nelygių kovų Tavo širdį pervėrė svetimųjų bastūnų kulka, Tu dar suspėjai išarti: — Už gimtosios žemės laisvę...

Tave, amžiams užgesusį, dar ilgai daužė buožėmis sužvėrėję žmonės. Tau prisegė bandito vardą, Tave atvežė netoli gimtųjų namų į miestelio aikštę išniekinimui, ir, kaip alkani vilkai pasislėpę, jie tykojo naujų Tavo brolių ir sesučių aukų. Tu pasilikai nežinomas, mano mylimas broli, ir Tavo vardo niekas nedrįso viešai suminėti.

Sužvėrėję žmonės Tavo sužalotą kūną pakasė kažkur laukuose. Paspėpė jie Tavo didvyriškų žygių pėdsakus, kad niekas nesupintų legendų ir nedrįstų eiti Tavuoju keliu.

Bet jie apsiriko... Krauju aplaistyta gimtoji žemė šaukia ir šauks kartą kartas kerštui. Gi gyvybės, užgesę už laisvę, vėl uždegs naujus tautos švyturius. Gyvoji auka už laisvę nemirtinga.

Ir priešas mūsų tautos tai žino. Ir tai liudija žydinčios ir niekada nevystančios vis naujos ir naujos gėlės iš gimtojo kaimo darželių, sesučių sodinamos ir laistomos ant Tavojo kapo.

Šiandien manoje širdyje gedulu skamba Tavo garbei Requiem ir Vilniaus Varpai šaukia naujam prisikėlimui. Šiandien manoje širdyje gyvas esi Tu, broli, kritęs už laisvę. Tavuoju gyvenimo keliu aš turiu eiti, juk tik Tu man ir maniesiems par-

Vaznelis. G. Verdi "Requiem" ir Br. Markaičio "Vilniaus varpai", o taipgi JAV ir Lietuvos himnai bus atlikti programos metu. Vietoje politinių kalbų — politiniai kultūrinis leidinys bus išdalintas kiekvienam svečiui.

Dvidešimt penktojo birželio paminėti, suvažiuokite, broliai, pas mus, į Chicago iš visos Amerikos! Birželio 13 d. tebūna solidarumo diena. Su Verdi bendrai melsdamiesi už žuvusius, įgausime stiprybės gyvenimui ir kovai už laisvę.

J. Deksnys

dei gyvą pavyzdį, kaip reikia gyventi, aukotis ir mirti. Tavoje mirtyje tebūnie manojo gyvenimo prasmė.

Aš prisipažįstu, kad neatskubėjau Tau talkon, kada beviltišką vedė kovą ne vien dėl savo asmens ar savojo krašto, bet visos žmonijos laisvės. Pro gyvenimo rūpesčius gal skubėjau užmiršdamas daug gražesnių tikslų. Gal būdamas laisvame pasaulyje ne iš blogos valios, bet laiko sūtemų užliūliuotas, nepasiryžau iš naujo sugrįžti į Tavąjį kelią. Tu palikai testamentą ne aimanoms ugdyti, bet naujoms kartoms, nauju laisvojo gyvenimo troškimu gyventi.

Ir kai pro prasmingą mirtį girdžiu Tavo, broli, įaskutinius žodžius: Už gimtosios žemės laisvę — maldos žodžiu Tave pasitinku atskubančią iš amžinybės ir Tavo gyvenimu apmokėtą laisvę žmogaus ir gimtojo krašto dar daugiau myliu.

Mano mažyčio, ramaus, taikaus ir mielo krašto kalnelius ir klonius pridengė tūkstančiai laisvės kovotojų kapų. Ant jų nakties gludumoje pražyjo gyvosios gėlės ir Tavo, broli, tauta savoje žemėje ar pabitusi laisvojo pasaulio horizontuose gyvena viena laisvojo gyvenimo mintimi.

Tik Jūsų auka atiduota... O aš, dabar būdamas toli nuo Jūsų, kažin ar atlikau visus įsipareigojimus? Ar aš kalbėjau apie Jūsų didvyriškus žygius laisvajam žmogui, kuris nepažįsta vergijos. Gal mano šauksmas vis pavėluodavo... Gal nutardavau daryti didelius žygius ir nutarimus vėl svarstydavau, svarstydavau, kol įvykis praskuba laiko šešėlyje. Gal?... Ir štai Tu, broli, vėl iš amžinybės šauki: — Dėl gimtosios žemės laisvės!

Petras Rimša

Riferis

A. SVETELA

ŠIEK TIEK APIE PARODAS

Vytauto Kasiulio parodos atidarymas bus gerokai nugąsdinęs net du "Draugo" rašytojus. Ne publikos siaubingas atplūdis, kaip būtų buvę galima pamanyti, bet kalbėtojo žodis. Girdi — rašo Ponas (k. p.), paskaitininko (A. T. Antanaičio) žodis buvęs toks monotoniškai negarsus, kad tuojau parė publikiškos nervai ir palūžusi jos kantrybė, ir ji pradėjusi ūžti, kaip širšių kulė arba bičių avilys. Tik pirmosios eilutės dar šilą supratusias, o toliau jau viskas klostėsi, kaip Dievas davė. Abu rašytojai, dėl to ūžesio ir paskaitos negarsumo, maždaug vienodai pasisako ir apie tai reikės šnektelti dar atskiru žodžiu vėliau. Abu taip pat pasibara dėl paskaitos ilgumo. Ar dvidešimt minučių jau iš tikrųjų taip daug, kad nebūtų galima pasėdėti ar net pastovėti? Norisi įtarti, kad gal jiems patiems yra tekę išstovėti prieš auditoriją, dėstant savo mintis, dvigubai ilgiau ir gal net neįdomiau, o be abejonės patiems klausytis dešimtis, dešimt kartų ilgesnių ir nuobodėsių kalbų? Tai toks, tartum atsisteimas už savo nesėkmę.

Suka kelmai, visas ilgas kalbas ir prakalbas, ir sutinkame, kad be jų galime apsieiti. Bet nieko panašaus nebuvo. Ir iš kur Ponas J. Daina ištraukė antrą kalbėtoją? Esą: — "Atidarant meno parodas, mūsųose jau kaip ir įprastas mažiausiai dvejų kalbėtojų žodis. Neapsieita be to šablono ir ši kartą..."

Neapsieita? Gaila, bet apsiejo. Nebent Ponas P. Daina "kalbėtoju" laiko Korporacijos pirmininką, išėjusį trimis sausais žodžiais pristatyti prelegentą, Jūrų Skautijos Korporacijos "Gintaro" garbės filisterį Algirdą Titų Antanaitį? Publikos "šauņu ir simpatingą" laikymąsi pailiustruoja ir faktas, kad kuklaus studento žodį, kviečiantį išklausti parodos atidarymo kalbą, nustelbė gaudesys ir jo niekas, tur būt, negirdėjo. Minią nutildyti, įsisiūbuojančią jau pačioje pradžioje, menamai turėjo Antanaitis. Kad jam tai nepavyko, nereikėtų stebėtis. Jis išėjo pasipuošęs Korporacijos ženklais, bet ne klausinimais granatomis prie sėrmėgos atlapų, kaip Fidel Castro.

Parodos apžvalgininkai vienodai sutaria, vienodai piktinasi ir beveik vienodas išvadas daro apie prelegento pateiktus statistinius davinius. Jų nuomone, tai nusikalimas, geriausiu atveju — netaktas. Tai esąs beveik įžeidimas tokio dailininko kaip Vytauto Kasiulio. Gal gi tačiau mūsų paryžietis dėl to sau nesugadins apetito, o ir tam atsitikus, susiras po ranka visokių aperityvų sveikatos stoviu atstatyti. Vargšui Antanaičiui, it likimui kerštaujančiam, pasitaikė atidaryti kaip sykis dešimtą, Korporacijos "Gintaro" suruoštą parodą. Savaime iškilio reikalas pateikti truputį realių duomenų, visiškai neprama-

tant publikos tauraus jautrumo ir iš to išsivysčiusių pasekų. Duomenys iš viso niekam nepažįstamas dalykas, net daugeliui rengimo dalyvių. o jau nebe kalbant apie liaudį. Tik keletas iš jų težino kiek kainuoja parodos suruošimas, kiek uždirbama, kiek parduodama, kur eina pinigai, kokie nuošimčiai išmokami kairėn ir dešinėn, kokia transportacija sutinkant ir išlydint, kokius laiškus parašo garbūs dailininkai, kad ir iš tokio New Yorko, su aiškiai nustatyta suma, kokią jis sapnuoja gauti, su terminuotais įspėjimais, pasitelkiant teismą ir šerifą. Apie įdėtų neapmokamų valandų skaičių niekas net nekalba. Tie duomenys praverstų ir mokytojams apžvalgininkų galvoms.

Ponas (k. p.) abejoja, ar verta prasizioti statistiniais žodžiais, bet jis nepasako kodėl. Tad prasizioti reikia. Tik nebeaišku kur. Jeigu negalima paliesti dailės parodų lankytojų pačiose parodose, tai, tur būt, tikty aplankyti visas gausias Marketparko tavernas, laikomas tautiečių, ir pavadintas legendariniais ir istoriniais vardais, ir ten prabilti? Gal ten ir būtų geriau? Kur nors visgi reiktų kalbėti.

Toliau išsiliejama visiškona rezignacijon: — "...Suprantama savireklama, kaip jau Amerikoje įprasta, visokioje veikloje, kartais gali būti sunkiai beisvengiama. Tačiau, kai parodos atidarymo atveju sudaromas įspūdis, kad jos rengėjų kredita beveik didesni už paties dailininko, siūlas jau neapgalvotai perpiaunamas..."

Taigi, čia kaip sykis ir buvo apžvalgininkui pravartu įsiklausti į tuos jo nemėgiamus duomenis ir statistikas. Kai jis kalba apie "kreditus", priklausančius vienam ar kitam, galėjo sužionti, kad dailininkui kartais išsiunčiami penki ar net daugiau tūkstančių dolerių, o rengėjai lieka "skylėje". Žinoma, čia neturėtų būti tie "kredita" suprašti klaidingai. Dailininkas-kūrėjas yra virš visko, ir jo darbu niekam nevalia pamiekti. Tačiau ir dailininko, viešumon išnešimo, talkininkai — parodų rengėjai, neturėtų būti taip šlykščiai ir neapgalvotai apkaltinami. Tuo labiau, kad tokiose gešetuose jie net nesugaudo. Argi barasi rašytojas su savo leidėju, jo darbą viešumon išskėlusi, dėl savo įdėtų išlaidų susigrąžinimo?

Ponas J. Daina, tvirtai suminėjęs, kad tokie duomenys, atseit, "statistikos", nieko bendro su Kasiulio paroda neturėjo, baigia visai liūdnei: — "...Bet ką gi — toks rengėjų žodis. Pageidautina, kad kitą kartą, kurią nors parodą atidarant, pranešėjas ar paskaitininkas kalbėtų garsiau, pasistengdamas nuslopinti publikos ūžesį..."

Nedaug Ponas J. Daina tepageidauja. Galėtų daugiau. Norai pagal išgales. Tik žmogus nežino, kad parodų ir kitų kultūrinių parengimų organizuotojai, niekad nepasako pasirink-

tam prelegentui apie ką jis turi kalbėti. Tai savitarpis kultūrinių žmonių susipratimas. Iš kur tada toks ignorantiškas: — "toks rengėjų žodis?" Ne, rengėjai niekam neprimetė, savo žodžio, ir jeigu pakviestas kalbėtojas rado reikalo prabilti taip, kaip nepatiko Ponui J. Dainai, mažiausia kaltintinas rengėjas "Gintaras". Kiek žinoma, niekad nebuvo jokios uzurpacijos, ir kas kalbėjo dailės parodą atidarant, ar rengiamą "Gintaro" ar rengiamą Santaros šviesos, kalbėjo savo vardu. Ir visad kalbėjo jaunimo, o ne senų vardu, nes ne senų, o jaunuolių sambūriai tesugeba tokias pramogas pateikti. Jaunuoliai, kurie Lietuvos jau beveik nebeat-simena, dar gali sukelti tokius vėjus, kurie supučia senius, kurie savo ruožtu tegali sukelti jomarkus, koks ir buvo paskutinė-je parodoje.

Ponuli J. Daina, tai ne rengėjų žodis ir ne jų norai. Tai jaunimo žodis, visiškai niekuo nesuinteresuotas ir nepamuštas kokiais išskaičiavimais, gal slaptu noru, kad juos suprastume ir norėtume pažinti. Deja, tam pažinimui ir savitarpiai sampratai mes jau perseni.

Grįžtant prie visus klaikliausiai įskaudinusios A. T. Antanaičio kalbos, kurios niekas nesiklausė, tad niekas negirdėjo ir tuo pačiu nesuprato, pasiėmimas teisėjo vaidmens yra daugiau negu juokingas. Išėity taip, kad Antanaitis turėjo stoti žūbūtinėn kovon ir nugalėti įsibangavusį tvaną. Nei jis koks Adolfas Hitleris, nei kas. Kiek žinau net Alvedui ir Ku-Klux-Klanui nepriklauso. Paprašė studentai, ir išėjo kalbėti. O jei suklydo pasikliaudamas gera valia, tai ar ne visų-tas pats laukia? Išėikit ir pabandykit susigrūmti su pora šimtu! Dabar tie du šimtai meno mylėtojų garbių apžvalgininkų padaromi kankiniais, kuriuos šalta ir apgalvotai, senais ir išbandytais inkvizitorijų metodais (įskaitant nagų nulupinimą) replėmis ir papadžių sivilinimą) terorizavo niekšas Antanaitis. Publikos tvanas, anot "Draugo" apžvalgininko (k. p.) manęs nuteikė taip entuziastingai. Nepasijutau meno parodoje, o greičiau miško varžytynėse senojoje Lietuvoje, kur susirinkdavo taip pat šimtai lietuviškų ūkininkų: — kailiniuotų, ūsotų, pusgirčių, įdvisių visais raugais, smirdžių ir padlecų, anot Vaižganto, bet gerų ir mielų lietuvių, kuriuos tačiau tvarkon grąžindavo nuovados policininko ar girininko balsas. Meno parodose tokio autoriteto nėra. Publika, kad ir ne kailiniuota, bet minkuota, ir neįdvisusi naminės raugu, bet kažkokiu paryžietišku kvėpsmu, vistiek nesiduodanti apvaldoma. Reikėjo petardos ar mažiausiai gero kumščio dydžio akmens pro jėzuitų langus, kad ji nutiltų.

Lietuvos ūkininkai rinkdavosi į valsčių ir girininkijų patalpas pirktsi sau būtinos miško medžiagos. Ir jei jų prekybiniai subuvimai nevykdavo, taip subtiliai, kaip mes dabar norėtume, tai vis dėlto jie būtų neapsikliaulinę prieš savo vaikus ir vai-

kų vaikus, jau ne smirdžių ir padlecų stovyje, o baltmarškinų, kokarduotų ir minkuotų. Dabartės susirenka apsirūpinti paveikslais. Mat, laikams laimingoje šalyje laimingai klostantis, daugelis tautiečių sau gūžtes įsitaisė nuosavuose namuose, pagarbiai vadinamuose rezidencijomis. Rezidencijas reikia papuošti. Jos ir puošiamos gražiomis lempomis, fikusais, oleandrais, stikliniais žvėreliais, skudurinėmis lėlėmis, meškiukais ir beždžionėmis. Bet visur dar tiek daug vietos. Prisimenama knygos, nes skaityti dar Lietuvoje buvo pramokta. Tik visa bėda su tomis knygomis, kad norint bent apėiuopimą sienos dalį padengti, jų reikia daug. Be to, knygas reikia skaityti, mažiausiai — susipažinti su turiniu. O kada tu skaitysi ir kaip skaitysi, jeigu akys paraudusios nuo televizijos? Paveikslas — tai prašom. Pravėrel duris ir žėgnokis — toks trenkiantis išpūdis, nelyginant pakaruoklio šmėklą nešventintuose kapeliuose sutikus. Kaimynas nusipirko, tai kaip aš ne? Ir neįtikėtinos metamorfozės vyksta prakautusio piliečio sieloje, kūs šiaip jau kruviniausias nagas ir muilas, kurs penkiais dolerių įkainuotą knygą bando įsigyti už pustučio, ir pasipiktinęs, vė-tiek jos neperka, už paveikslą sumoka šimtą kartų daugiau.

(Nukelta į 4-tą psl.)

LIETUVIŠKA ŠEIMA

savo jaunąją kartą įrašydami nariais į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje, bus užtikrinta, kad jaunuoliai suartės su savo tautos žmonėmis, dalyvaus lietuviškame veikime ir bus auklėjami patirotinėje dyasioje. Jeigu į Jus kreipsis SLA organizatorius, sutikit jį palankiai, nes jis turi gerus patarimus apdraudodos reikaluose. Daugiau apie SLA sužinosite, jei parašysite tokiu adresu:

LITHUANIAN ALLIANCE
OF AMERICA,

307 West 30th Street,
New York, N. Y. 10001

D J'S BEAUTY SALON
6730 So. Pulaski Rd.
For the styles to glamorize you in the
year ahead!
Permanents — Styling — Tinting —
Frosting — Silver Blending —
Cutting — Shaping.
Hours Mon. — thru Fri. 9 to 9 P. M.
Sat. 9 — 5, Sun. — 9 — 1.
Phone for appointment 582-1383

RECEIPTU
SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai

IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

Sveikinimai gimtadienio, vardadienio, vestuvių ir įvairių sukaktuvių progai, linkėjimai greičiau pasveikti ir padėkos ir visokioms kitoms progoms kortelės lietuvių ir anglų kalba.
Mrs. Snyders saldiniai.

2557 West 69th Street
TEL. PR 6-4363

ŠIEK TIEK . . .

(Atkelta iš 3 psl.)

Sumoka, nes jam tai užsimoka. Tik prieš perkant vyksta pasitarimai, — aptariant sienų spalvas, baldų stilių ir jų išdėstymą. Jeigu nuomonės sutinka — duok šen paveikslą.

Paveikslai perkami. Ir dailininkai negali bartis, nes tokia jau dabar tvarka. Gal tame poelkyje ir dailininkų pas mus tiek priviso? Dailininku nesivadina tik tas, kas jau juo mirtinai nenori būti. Šioji sritis nereikalauja jokių pastangų. Kaip tu darysi, taip bus gerai. Tik turėk dūmų nebijančias akis. Kaip sakė dail. Juozas Pautienius garsiam Los Angeles mieste, ir ne mažiau garsiam Dailių Menų Klube, dailininkais darosi visi, nes jais dabar lengviausia pasidaryti. Dailininkais skelbiasi našlės, pensininkai, daktarai, bedarbiai. Kai kitose srityse lietuviai menininkai nyksta, dailėje mažiausiai dvylika kartų paauogo. Ar čia džiaugtis ar verkėti, kas pasakys? Ir ne vien Galdikas su Kasiuliu ir Kurauskas su Mončiu išstato savo darbus. Išstato ir naujieji. Naudojamos visos medžiagos, kryptys ir stiliai. Kas piešia knygoms viršelius, kas minko molį, kas taškosi rašalu. Nuo angeliskai dailių gubinių peizažų iki suglamžyto skuduro, prisegto įremtos drobės kampe. Pasisekimu niekas nesiskundžia. Vietiniai korespondentai praneša, kad po tris ketvirčius kūrinių grobštyje išgrobstoma ir su viltingu nekantrumu laukiama naujų apsiųreikimų. Net kūdikiai, rimtų tėvelių globojami, sugeba suruošti parodas, ir, paskui gerą pusmetį visoje spaudoje nuotraukomis ir žavingais aprašymais pasigarsinti. Ką gi, gabumų mums nestinga. Pagaliau ir stebėtis nėra ko. Ar ne patys gabiausi atsidūrėme išėivijoje, visus durnelius palikdami namie?

Prisimenant publikos įsimaiginimą būvusioje Kasiulio parodoje, verta pridėti, kad oželiui kailis buvo lupamas dar ir kitur. Čia tik dėl bendros tvarkos. Ir kodėl nepridėti, jei jau iš viso buvo pradėta? Prieš maždaug dešimtmetį, galerijų tvarkytojai ir patronai pareiškė pageidavimą, kad parodų rengėjai savo svečius vaišintų kava ir pyragaičiais. Taip esą pas amerikiečius priimta, tad ir mes negalime atsilikti. Gerai. Negi trūksta kavos ir užkandos? Ir tas gal visai neblogo? Dabar jau joks susibūrimas be tokių vaišių neapsieina. Tačiau pasižiūrėkite, kaip viešose vietose vaišinasi mūsų tautiečiai inteligentai! Meno parodų juk nelanko žimangorai ir medvilnės rinkėjai, neigi būv angliakasiai. Salės sienos išdabintos aptariamo herojaus — dailininko paveikslais. Prelegentas šneka trumpai ar ilgai, įdomiai ar nuobodžiai. Publika susėdusi ar stūči (jei trūksta jėgų užtū namuose kėdžių), o šalia, arčiau durų, už pilorių, lyg tyčia įrengtoje kamaraitėje, didžiulis stalas, sakykume skobnis

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 12, 1965

senobinėje menėje, ant kurio, pačiame centre dūsauja, pūškėja, kosėja ir springsta kelių galonų talpos kavos virdulis. Kitokios reikmenės — pagelbinčios ar tiesioginės, išdėstytos parankiui ant skobnio. Skanūs ir tiesiog impresionistiškai atroda ragaišiai, kalnais sukrauti dėkluose. Visas jusles draskyte drasko. O čia kažkokios niekadėjas kalba ir nesiteikia pabaigti. Kol jis nebaigė — reiškia paroda neatidaryta. Jam pabaigus — prašome, visi keliai atviri džiaugtis ir smaguriauti mūsų kūrėjų veikalais. Keli nueina prie paveikslų, o masės diduma metasi prie kvepiančių ragaišių ir kavos. Kliuksi kava, čėža pyragai, nuslinkdami iš dėklų į lėkštes. Vaizdas toks, lyg liaudis, atsiprašau, patricijai, ką tik paleisti nuo bado saito. Jei tai karo metai, ar pokaris Vokietijoje, tai suprantama. Bet kaip suprasti dabar? Gražios mergaitės — visom išgalėm stengiasi patarnauti. Bet nespėja. Vieni geidauja kavos su tikra grietinėle ir neapkenčia "half- & half", kiti geistų palaido cukraus, vieton gabalinio. Dėl kavos tai dar nieko. Bet dauguma reikalauja "Napoleono". O kur jo gausi, jeigu mergaitės jo neturi? Jos turi skanių ir gerų tortų. Tokio torto skiltis, visose mūgėse, rengiamose skautų savo išdui papildyti, pardavinėjama po pusę dolerio. Dabar patricijus susikrauna keturias skiltis, jo leidė šešias, ir apsiginklavę kava nueina ant suolo salės viduryje. Jie vaišinasi kaip reikiant ir abiem akim skersuoja ne į parodoje išstatytus darbo, o į edmenų skyrių. Paskubėkime, brangute, kad kiti nesurytų ir dar galėtume pakartoti, ir dar . . . ir dar. Humanitariška pora eina vėl iš naujo, ir vėl už keletą dolerių prisikrauna. Velniskai paranki! Dolerį davei parodos rengimo gengsteriams, o pas juos gali suryti už dešimtį. Ir svarbiausia, kad namie to niekad negausi, nes reikia taupyti rezidencijai. Praktiškesni nė neištoja iš eilės. Prisilioduoja lėkštę ir pilna burna čiaupnodamas eina vėl į galą. Kol sudoroja, vėl geros mergaitės krauna iš naujo. Viena daili gintarietė pasakojo, pasitelkdama lietuvišką išmojų, kad valgyti reikia, bet jai neaišku, kur telpa? Ji įsidėmėjo vieną intelektualą iš Cicero, kurs be pertrūkio ėjo šešis kartus iš eilės ir krovėsi iš kairės ir dešinės. Tas būtų dar nieko, jei intelektualas nebūtų skleidęs tam tikrų sugestijų. Girdi, tortų jis neniekinaš, ką ir įrodė, bet jis pageidautų higieniškių cepelinų, panašių į alvudinius. Mergaitė tegalėjo gūstelėti petim. Alvudinėse gegužinėse higieniški cepelinai pardavinėjami po dolerį, o čia viskas už dyką. Tai kaip dabar? Už kiek dolerių, patsai vieną dolerį teišėšes, sušveistų higieniškių cepelinų agresyvus poniukas iš Cicero ar Marquette Parko?

Beto, mokama apeiti ir įžangos mokestį. Paskutinėje parodoje, jau po atidarymo, pypkiuojant koridoriuje, matėme atskubančią porą. Vyrelis traukia iš

Kaip sužalotas Vilniaus senamiestis

Vietoje bažnyčios — turistinis viešbutis

Vilniaus "Literatūros ir Meno" (nr. 20) savaitraštyje inž. arch. J. Glemža pateikė duomenų apie Vilniuje savotiškai vykdomą kultūros paminklų apsaugą ir ypatingai apie Vilniaus senamiestio rekonstrukciją. Glemža patvirtina, kad architektūrinų paminklų (sovietiniu terminu tariant) — bažnyčių rekonstrukcija reiškia bažnyčių pavertimą sandėliais, paveikslų salėmis, muziejais ir pan. Jau anksčiau skelbta, kad šv. Kazimiero bažnyčia buvo paversta Vilniaus ateistiniu muziejumi. Dabar paaiškėjo, kad Pranciškonų vienuolyne numatyta įrengti Lietuvos Architektų sąjungos patalpas ir... turistinį viešbutį, Bernardinų bažnyčia atsidūrusi visai blogoje būklėje ir dabar siūloma joje įrengti šalia esančio Dailės instituto nuolatinę studentų darbų parodą. Pagal Glemžą, būtų atliekamas "svarbus visuomenės estetinio auklėjimo darbas, Vilniuje atsirastų dar vienas meno židinys..." Pagaliau, šv. Jono bažnyčia yra perėjusi savo "istorinio" šeiminko — Vilniaus universiteto žinion.

J. Glemža ta proga iškelia visą eilę Vilniaus senamiestio sužalojimo, sudarkymo faktų. Nors esąs senamiestio rekonstrukcijos projektas, bet, Glemžos nuomone, jį vykdant vis tebestovima vietoje. Minėtą projektą buvo patvirtinusi Ministrų Taryba, bet, kaip dabar paaiškėjo, prieš keletą metų buvo gerokai apgadinta ir sužalota iš 18 amž. išlikusi vertinga Arklių, Biržių ir Čaikovskio gatvių sankryža, nugriauta visa eilė gyvenamųjų namų. (Padaryti neapgalvoti sprendimai, kurie dabar jau nebeatitaisomi. Kai kur su architektūriniais paminklais neatsakingai elgiasi ir patys projektuotojai. Pavyzdžiui, daržovių parduotuvėje Gorkio (buv. Didžiojoje) g. 10 nr. prieš porą metų buvo išlaužti 16 amž. skliautai ir suprojektuotas tariamai modernus interjeras, kuris nedaras garbės autoriui. Vėl neseniai buvo išgriauta dalis Vilniaus miesto

kišenės pinigine, artėdamas prie merginos su apsimokančiųjų sąrašu. Pusėtinais atrodanti žmonelė truktelėjo jį už skverno pusbalsiai pasibardama: — Ką, ar tu durnas pinigus mėtųti? Ir nėra pro duris, vedančias tiesiog į kavutės skyrių. Čia jau gyvenimo praktika, gerbiameji.

Man ir nebeaišku — graudu ar linksma mūsų parodose?

gynybinės sienos. "Aušros" kino teatre (netoli geležinkelio stoties) fasade buvo panaikintos šaudymo ambrazūros, nes... jos kliudė kino reklamai įrengti. J. Glemža pasipiktinęs klausia: ar nebaustini šio prasižengimo kaltininkai?

Vilniaus senamiestyje dažnai pažeidžiama paskirų gatvių (ypač Gorkio — Pilies, Didžiojoje) architektūrinė visuma, žalojama pastatų kompozicija, vitrinos įrengiamos ne patalpų apšvietimo, o reklamos sumetimais. Glemžos nuomone, Vilniaus senamiestyje ne vitrinos turėtų tarnauti reklamos tikslams. Esą, bloga ir tai, kad senamiestio reklamų įrengimas visiškai nederinamas su paminklų apsaugos organais. Taigi, pripažįstama, ir šioje, reklamų srityje pastebimas brokas... Pagaliau, nerimtai atliekamas ir senamiestio pastatų dažymas. Tikra bėda laikoma tai, kad kai kur viena spalva dažomi ištisos gatvės (b. Didžioji, ties Aušros Vartais, Rūdininkų g. 4-6 kiemo fasadai) namai. Jau esą paruošti pastatų fasadų dažymo projektai. Tai tik kelios, su rūpesčiu bei pasipiktinimu iškeltos nevykusio Vilniaus senamiestio rekonstrukcijos projekto blogybės.

Kino artistė Heddy Lamarr gavo perškyras nuo šeštojo savo vyro. Tėsi mui ji pareiškė, kad jis išleides pusę milijono dolerių girtavimui ir azartinams lošimams.

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO
DARBO ŽMOGAUS
DRAUGAS IR BICIULIS

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS
Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.
CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrinėjimų duomenimis
Redaguoja Med. Doktoras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

VAIKO INDIVIDUALYBĖ IR JO DRAUSMINGUMAS

Ped. PETRAS MALDEIKIS, Cicero, III.

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos santraukos tęsa)

AUGANČIO ŽMOGAUS DRAUSMINGUMAS

Pedagogine prasme drausmė suprantama kaip tam tikrą tvarką bei reikalavimus, prie kurių vaikas su savo elgesiu turi prisitaikyti savo tėvų, mokyklos, draugų ir visuomenės atžvilgiu. Senais laikais auklėjime drausmė buvusi kieta. Naujausiais laikais ji yra gerokai sušvelnėjusi, o Amerikoje ji yra jau ir sumenkėjusi. Siekiant mokytojo vadovaujamą mokymą bei auklėjimą pakeisti daugiau laisvu pačių mokinių darbų atsisakyta nemažos dalies auklėtojo autoriteto, kad tuo būdu vaikas laisvai išsiplėtotų į sąmoningą, socialiai veiklų ir demokratiškai nusiteikusių pilietį. Tam reikalui buvo paneigtas ir dabar per televiziją ir kitais keliais tebe niekinamas mokytojų autoritetas, kad jis neslopintų vaiko iniciatyvos ir sudarytų laisvą, niekieno nederiguojamą ir neautoritetinę atmosferą. Bet tuo keliu einant prasilenkta su principu, kad be savitvardos, savęs atsižadėjimo, autoritetingo vadovavimo ir drausmės vaikas negali išsiauklėti nei sveiko charakterio, nei stiprios asmenybės nei pagaliau gero pilietiškumo.

Materialinės krypties auklėtojai, kurie nepripažįsta vaikai laisvos valios ir mokyklinės drausmės pagrindžia charakteriu ir atsakingumu, o rekomenduoja, užuot mokiniui stačius tvarkos bei darbo reikalavimus, jį taip įtraukti į veikimą, kad jis pats savo interesų vedamas dirbtų ir tvarkytųsi, nes geriausia disciplina yra savęs disciplina. Jie laiko pagrindiniu auklėjimosi elementu mokinio susiinteresavimą, jo vidinį nusiteikimą. Tuo tarpu viršinis vaiko spaudimas bei vertinimas niekada nesukelia jo laisvo intereso ir nepažadina vidinio palankaus nusiteikimo. Kad vaikas

gerai elgtųsi ir mokytųsi, reikia, kad jis matytų iš to naudos. Tuo atžvilgiu Dewey skelbė principą: pirma duok vaikui, tai ir jis duos (give and take).

Gal ir gražiai skamba teorija atsisakyti visokios prievartos auklėjime ir jį pagrįsti tik laisvu ir jo interesus atitinkančiu veikimu, tačiau praktiškai tai reiškia didelės auklėjimo dalies atsisakymą. Pasiruošimas gyvenimui reikalauja iš vaiko daug daugiau, negu tik tai, kas atitinka jo interesus. Auklėjimas reikalauja ne tik tai kas malonu. Išauklėtu žmogum laikome ne tą, kuris lavinasi ir auklėjosi tose srityse, į kurias jį traukė jo interesai, o visapusiškai išlavintą ir išauklėtą žmogų.

Mūsų siekimas yra išauklėti žmogų, kuris jausių atsakingumą už visus savo veiksmus, turėtų tvirtą moralinį charakterį, mokėtų sugyventi ir savo interesus paaukoti svarbesnių dalykų labui. Drausmingumo, susiklausymo ir atsakingumo reikalinga ne tik šeimoje, ne tik mokykloje, bet dar ir daugiau kur gyvenime.

Lietuviams ateiviams, patekusiems į čia esamą auklėjimo atmosferą, yra ypatingai sunku. Tėvai yra dezorientuoti, ir juos čia jau vaikai pamoko, kaip jie turi būti auklėjami.

Mes čia esame patekę į gyvenimo srovę, kurioje nemokame plaukti ir menkai tevaldome savo likimo vairą. Savo išsiauklėjimo mes čia daugumas nesugebame panaudoti. Auklėjimo atžvilgiu tęstinumas tarp tėvų ir vaikų yra labai susilpnėjęs. Vaikams patekus į šio krašto mokyklos nuotaikas, jų tėvų auklėjimas jiems atrodo nebetinkamas. Pamirštasis ketvirtas Dievo įsakymas sumažino atsakingumą tarp vaikų ir tėvų. Mūsų auklėjimo tradicijos nutrūksta ir tai mūsų auklėjimo santykius pakeičia. Bet vieno dalyko mes neturime leisti pakeisti — tai mūsų pažiūrų apie auklėjimą. Mes atvežėme daug sveikesnių auklėjimo principus, negu čia rādome. Mums tenka atsižadėti kai kurių viršinių auklėjimo formų, bet mes neturime atsižadėti savo auklėjimo vertybių.

VAGIŠIUS VAIKAS

Vaikas pirma turi įsigyti nuosavybės jausmą — tada jis turi išmokti ją gerbti; tik tada jis pajęgs sukontroliuoti savus impulsus grobti daiktus.

Tiebout, H. M. ir Kirkpatrick M. E.

Jau seniai yra žinoma, kad maži vaikai turi natūralų patraukimą pasiimti tuos daiktus, kuriuos jie mėgsta. Tai nelaukama vagystė. Mat, toks vaikas neskiria kas yra jo ir kas ne jam priklauso; taip pat mažas vaikas neturi supratimo, kad tas

K. SČES(NULEVICIUS)

ŠVENTOSIOS UOSTAS PRIEŠ 25 METUS

(Tęsinys)

Š. E. A. gyveno už miesto. Namai buvo apsupti aukšta medine tvora. Naktimis kieme budėjo ištikimas didelis vilkinis šuo. Tas reaguodavo į kiekvieną pasikėsiningą pašaliniam prisiartinti prie namų. Laikai buvo labai neramūs. Stalininiai NKVD "darbuotojai" dirbo iš peties. Kaskart nauji žmonės buvo kviečiami "pasikalbėti" į tą niūrią įstaigą, ir daugelis iš jų iš ten jau nesugrįždavo; o jei sugrįždavo, tai kaip užverbuoti šnipai. Areštai vyko dažniausiai naktimis. Atvažiuodavo automobiliu NKVD valdininkai, pastatydavo kieme ir artimesnėse gatvėse sargybas, kad įtartus jų asmuo nepabėgtų per kitas duris. Tada pasibeldavo. Procedūra būdavo trumpa. Paklausdavo, kur yra tas ir tas, o jei jis būdavo namuose, tai duodavo jam laiko apsirengti ir tada išveždavo.

Š. E. A. ant savo sąžinės specialių priešbolševikinių nuopelnų neturėjo. Neįsivaizdavo, už ką jį būtų galėję areštuoti.

Čia aprašomą naktį Š. E. A., apie 3 val. išgirdo šuns lojimą. Šuo, spėta iš garso, stovėjo ties aklinais vartais tvoroje ir lojo nepertraukiamai. Buvo aišku, kad kažinkas vaikščiojo už tvoros. Pasigirdo automašinos signalas, ilgas ir įkyrus. Šuo juo labiau ėmė loti. Vėliau per langą į miegamąjį pateko ir ėmė

daiktas, kuris jam nepriklauso — gali priklausyti kam nors kitam.

Vaikai turi pirma įsigyti nuosavybės jausmą, po to jie turi išmokti ją gerbti — tik tada jie galės sukontroliuoti savus impulsus imti daiktus. Kai vaikas pajęgia skirti "mano" ir "tavo" sąvokas, ir kai jis subręsta tiek, kad pajęgia ne savų daiktų neimti — tik tada jis išugdo savyje vidinius varžtus prieš vagiavimą. Kokiuos tuos varžtus vaikas įsigys ir kaip sekmingai jis jais naudosis — tai pirmiausia priklauso nuo elgsenos vaiko tėvų ar jų pavaduotojų. Mat, vaike išugdomi varžtai prieš vagiavimą yra tėvų draudimas — tas draudimas pagaliau tampa dalim vaike išsivysčiusių varžtų, kuriuos vaikas ima taikyti sau.

Pasiskaityti: Tiebout, H. M., and Kirkpatrick, M. E.: Amer. J. Orthopsyciat. 2: 114, 1932.

judėti automobilio judamosios (šoninės) lempos šviesa. Dabar aišku, už tvoros, gatvėje, ties vartais stovėjo mašina, o jos keleiviai dėl šuns vengė atidaryti vartus. Š. E. A. atsikėlė, užtraukė reikiamus drabužius, įsistojo į šliures ir išėjo į kiemą. Šuo ėmė vis garsiau ir garsiau loti ir šokinėti ant vartų. Nuraminus šunį, iš už tvoros pasigirdo žemas vyriškas balsas su aiškiu žydišku akcentu. Klausė Š. E. A. pavardės. Buvo atsakyta, kad tikrai jis yra tas. — Renkis ir ateik, važiuojam, kalbėjo tas pats balsas. Kas jis buvo toks — nepasakė.

Š. E. A. atėjo į namus ir žmogui pranešė, kad jis areštuojamas. Davė nurodymų kada ir kur jo ieškoti, o pats pasiėmė pačius stipriausius ir paprasčiausius drabužius, apsiavė sunkiais kareiviškais auliniais batais, pasiėmė kiek reikėjo dokumentų, kiek pinigų, į portfeli įkišo baltinių, kiek maisto. Viskas. Sudiev. Išėjo.

Išėjusį per vartus jau laukė didelė juoda mašina. Per atvirą jos langą tas pats balsas sakė, kad atidaro duris ir pro jas Š. E. A. turi lipti. Įlipta į tamsią mašiną. Vyras, kuris patvarkymus davė, pasislinko sėdynėje, kad galima būtų kitam sėsti. Sutilpta.

Susėdus, tas pats vyriškas pasakė tylinčiam, civiliniai apsiengusiam šoferiui judėti.

Kada mašina privažiavo prie pirmosios gatvės šviesos, Š. E. (Nukelta į 6 psl.)

Excellent Gift & Fund Raising Idea for Church Groups — Clubs — Organizations

ATTENTION, BUSY MOTHERS:

Prop-A-Tot infant safety garment

A safe and handy way to hold your baby. For babies 6 weeks to 6 months old. Keeps baby safe at all times in all places. Protects infant from falling off bed, davenport, highchair, or table. Your choice of white, yellow, blue or pink. Satisfaction guaranteed. Sorry, no COD's. Only \$2.49 each, ppd. Write for price list on quantity orders for Fund Raising.

James L. Leonhardt

912 9th Street,

Dept. L.

Brookings, South Dakota 57006.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLUI

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET

KAMBARYS 1043

Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding
American Indemnity
Casualty Mutual
Fidelity & Deposit
Fire and Casualty of Conn.
Gibraltar Insurance
The Hanover
Highway Insurance
The Home
Interstate
LaSalle Casualty

Manhattan Fire & Marine
Mercury Mutual
Monarch
National Union
New York Fire
Security Insurance
United States Fire
Universal Insurance
Western Fire & Casualty
California Life

DAUGIAU PREKIŲ IR MAISTO PRODUKTŲ PASIRINKIMUI DABAR

Siųskite pinigus į USSR
Tegu jūsų mylimieji patys pasirenka.

PILNAI GARANTUOTA. TURI BANKŲ DEPARTAMENTO LEIDIMĄ IR APDRAUSTA IKI \$20,000.00.

Mūsų firma yra VIENINTELĖ, kuri visada siuntėjui persiunčia gavėjo pasirašytą KVITĄ. Pristatoma per 2 savaites. Jokių atskaitymų.

Vertė: 9 rubliai už \$10.00.
Persiuntimas: iki \$30.00 — \$2.75, virš \$30.00 — 10%.

GRAMERCY SHIPPING INC.

744 Broad St. Newark, N. J.
Prašykite katalogų angliškai arba lietuviškai.

GRAMERCY SHIPPING CO.

118 E. 23 St., New York
MU 9-0598

Išteigta 1945 m.

Atidara kasdien 9—5:30;
Šeštadieniais 9—12:30.

ŠVENTOSIOS ...

(Atkelta iš 5-to psl.)

A. pažiūrėjo į savo palydovą ir nustebė. Tai buvo Z. Aranauskas, M. Pr. L. K-to tabako sektoriaus vedėjas. Trumpam pamaciau jo išryškėjusi veida. Jis prabilo piktokai: — Ko tu tokį piktą šunį laikai ir žmones į kiemą neįsileidi?...

Teko teisintis.

Z. Aranauskas buvo inteligentingas ir M. P. L. K-te vienas iš labiausiai draugiškų ir paslaugių bendradarbių. Prieš Lietuvos susovietinimą jis buvo Br. Salamonų tabako fabriko dalininkas ir vienas iš vedėjų. Su juo buvome prieteliškuose santykiuose. Š. E. A. nudžiugo jį pamatęs ir jau kiek linksmiau paklausė, atpažinęs, kad važiuota savo Komisarų mašina.

— Kur mes važiuojam?

— Į NKVD ...

— ??? Ir vėl ūpas nukrito.

Vistik areštas, įsitikino Š. E. A. Aranauskas, neskubėdamas tėsė ir rodė savo nepasitenkinimą.

— Mes tave ieškom nuo 12 val. nakties. O tu pasislėpei už miesto, palcidai ant gerų žmonių šunį ir manai, kad tai yra gerai?

— Tai ko čia reikėjo taip ilgai ieškoti? Juk adresas aiškus!

— Tau aiškus, o man — neaiškus. Kiek žmonių klausėm — niekas tavo gatvės nežino ...

Š. E. A. išdrįso paklausti, ar jam teko šiandien dežuruoti įstaigoje (komisariato įstaigos paskirų branžų vedėjai turėjo hakuoti — dežuruoti prie telefonų).

— Tame ir bėda — atsakė Aranauskas. Apie 10 val. nakties atėjo telegrama iš Maskvos, kad šiandien 10 val. ryto latviai turi perduoti mūsų komisariatui Šventosios uostą ... — Pasirašė pats Molotovas ...

— Gerai, — neišlaikė Š. E. A., tai kurio galo mes važiuojam į NKVD?

— Tau nieko neatsitiks, — nūcisi į NKVD ir pasiimsi pasus sau ir abiem komisarams važiuoti per ypatingą zoną. O man reikėjo ir pareiškimus rašyti ir bėgioti — ir tave dar ieškoti. Aš esu pavargęs, aš ... esu ... negyvas! — sušuko piktai Aranauskas.

Š. E. A. giliai atsikvėpė. Štai kame dalykas, pagalvojo. Šventosios uostas grįžta, Šventosios uostas atgautas. Jau su Aranausku nekalbėjo, nes tas, atsilošęs, saldžiai miegojo, mašinos supamas. Galvojo tik, kaip duoti žinią nežinioje likusiems namiškiams ir juos nuraminti, bet progos tam nebuvo.

Šventosios uosto perėmimas

Naktinis Kaunas buvo niūrus. Švietė gatvės žiburiai, daugelyje langų žibėjo šviesos. Laisvės Alėja, kuria važiuojame, prajodavo niūri, gerai rusišku jasonu apsirengusi raudonoji milicija. Šiaip gatvės buvo tuščios.

Sustota prie Putvinskio ir Gimino gatvių kampo. Ten kadaise buvo kažkokia rusų tvirtovės įstaiga. Po I pasaulinio

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, JUNE 12, 1965

karo ten buvo karo mokykla, o vėliau Universiteto Technikos Fakulteto patalpos. Dabar ten buvo bolševikinės valdžios milicijos nuovada.

Kad ir vėlai naktį, nuovadoje vyko gyvenimas. Ateidavo ir ieseidavo milicininkai, kabinete kalbėjosi telefonu kažkoks milicijos valdininkas. Čia Š. E. A. Aranauskas, padaręs gilų, komišką, nusilenkimą, atsisveikino, palinkėjęs sėkmės ir laimingo iš NKVD sugrįžimo. Pats nuvažiavo į komisariatą dežuruoti.

Š. E. A. reikėjo išgauti iš NKVD viršininko minėtus pasus per ypatingą zoną (arba dar mirties zona vadinamą, per kurią žemaičių plentas ėjo ties Gargždais) važiuoti.

Š. E. A. NKVD įstaigoje niekad neteko būti. Apie šią įstaigą ir jos darbavimąsi jis skaitė ir girdėjo daug baisaus, blogo. Tad ypatingai geros nuotikos, keliaujant į ją nebuvo.

Tilpo ji viename valdžios name, Putvinskio gatvėje, kur prieš tai būta policijos mokyklos, o dar anksčiau kažkokių švietimo ministerijos įstaigos. Žymi ši įstaiga buvo tuo, kad vasaros metu, per vieną atvirą langą dažnai buvo galima matyti, kaip tos ministerijos tarnautojas Ljudas Gira, žiūrėdamas į veidroduką rankoje, šukuodavo ir glostydavo savo negražią barzdą.

Buvo tamsu. Putvinskio gatvė buvo tuščia. Štai ir NKVD rūmai. Languose tamsu, ties durim nėra sargybos, vienamė lange žiba žiburys. Duryš į NKVD įstaigą ne tik kad neturėjo sargybos, bet net nebuvo uždarytos. Š. E. A. įėjus į tamsų koridorių buvo suuku susivokti, kur eiti. Akim įpratus prie visiškos tamsos, iš kairės jis pamatė šokią tokią šviesą. Tai buvo šviesa iš kažkurių, toliau patalpose šiek tiek pravirų durų. Atsargiai žengdamas Š. E. A. surado kelią į stipresnę šviesą ir surado praviras duris. Kosėdamas ir kiek garsiau beldamasis einant, jis atsidūrė NKVD įstaigos dežuruojančio valdininko kambary. Stovėjo ten du stalai, buvo kelios kėdės. Prie artimesnio stalo sėdėjo apatiškas, išvargęs jaunuolis 18—20 metų amžiaus. Ant stalo buvo kažkokių popierių ir stovėjo telefonas. Ant sienos, iš stalo šono, kabėjo besišypsiančio Stalino popierinis paveikslas.

Dežuruojantis jaunuolis kažką skaitė, ar tik vartė popierius ir į įžengusį Š. E. A. visai nereagavo. Prasidėjo pasikalbėjimas. Jaunuolis žinojo visą reikalą, žinojo Š. E. A. pavardę ir kad jis ateis tų pasų atsiimti. Betgi pasakė, kad NKVD viršininkas miega, gi pasuose trūksta jo parašo.

— Ar negalėtumėt jį prikelti? — paklausė Š. E. A.

Jaunuolis pakėlė išvargusias akis į paklausėją, neįstengė išreikšti nusišypsojimo ir tik kažkokiu mediniu balsu tarė, atsi-grįžęs į pradėjusį skambinti telefoną.

— Tu pats eik ir jį prikalk ...

Buvo aišku, kad NKVD viršininko negalima bus prikelti, ir be nieko sugrįžta į milicijos nu-

Puspenktų metų amžiaus Ilene Gudesky nuėjo į vaikų ligoninę savo draugį aplankyti, bet koridoriuje ją pasitiko filmose išgarsėjusi Lassie. Mergaitė šunis mėgsta, jai patinka Lassie, bet kai šuo prikišo nosį prie nosies, tai mergaitės nuotaika pasikeitė. Lassie jai patinka iš tolo.

vadą, kur buvo susitarta susitikti su abiejais komisarams.

Buvo 5 val. ryto, kada prie milicijos nuovados privažiavo komisarų limuzinas ir į milicijos patalpą įžengė juodu abu. Pamatę Š. E. A., jų pirmas klausimas buvo, ar jis yra gatavas važiuoti.

Atsakyta teigiamai, bet paaiškinta, kad pasų negalima buvo iš NKVD išgauti. Valstybinio Plano Komisijos pirmininkas P. Glovackis panorą pats šį reikalą sutvarkyti. Priėjo prie telefono, stovinčio ant milicijos būdinčio valdininko stalo ir karštai per jį kelias minutes kalbėjo. Greit jo veidas nurimo, jis padėjo triūbelę ir pasakė, kad važiuojame be pasų. Kitas komisaras ir Š. E. A. kalbėjo, kad kelionė gali nepavykti, bet Glovackis karščiausiai ir įsakė abiem jį sekti.

— Turiu Molotovo telegramą, turime komisarų pasus — pravažiuosime ... — pasakė, o eidamas koridoriu, kai buvo tik jie trys tyliai pridurė:

— O tas kiaulė (suprask NKVD viršininkas) visai girtas ...

Visi trys susėdo į mašiną ir pajudėjo žemaičių plentu Kretingos — Palangos — Šventosios linkui.

Vaidas liūdnas. Vėjas pūtė nesusingulėjusį sniegą. Liūdni kaimečių vienkiemiai. Žmonių nematyti. Priešais pasitikta kelios mašinos, keliolika padvadių ... Arti Vokietijos rubėžius arti ir ta garsioji minuota, šunų ir skaitlingų sargybinių saugoma geležinė uždanga, sklidina atitverusi Lietuvą nuo vakarų pasaulio.

Komisarams sėdi užpakalinėje sėdynėje ir kai kada viens kitam

pasako porą žodžių. Tylai ir gražus jaunas šoferis. Jis aiškiai yra NKVD agentas. Jo bijosi ir komisarams. Visi žiūri prieš save.

(Bus daugiau)

— Kiekvienas Lietuvis, kam rūpi tautiniai reikalai, atliks pirmiausia sau pačiam naudingą darbą, jeigu pasidarys Susivienijimo Lietuvių Amerikoje nariu, nes gaus gerą ir patikimą apdraudą, o dalyvaudamas didžiausios lietuvių fraternalinės organizacijos veikime, padidins lietuvių organizuotas pajėgas. Pasikalbėkit su SLA organizatorium. O daugiau apie SLA žinių gausit, jeigu parašysit: Lithuanian Alliance of America, 307 West 30th Street, New York, N. Y. — 10001.

Now, more
for your
money

with Allstate
Homeowners Insurance

(SEE ME)

ED. DARGIS
GA 2-7191

You're in good hands with

ALLSTATE®
HOMEOWNERS
INSURANCE

FOUNDED BY SEARS

Member Insurance Companies • Home Offices: Skokie, Ill.

REMĖTE TUOS BIZNIERIUS
KURIE GARSINASI
"NAUJIENOSE"

Z. ANDREJAUSKIENĖ

KARŽYGLIAI

Mes vis sakom, kad tiek kęsti bado, šalčio reik svetur.
O kaip duonos kąsnį rasti karžygiams mūsų miškų?..

Mes vis sakom, kad mums bloga, nepatogu ir sunku.
O kas šiltą duos pastogę karžygiams mūsų miškų?..

Mes vis sakom — nusibodo..
taip nemielia, nejauku.
O iš kur sulauks paguodos karžygiai mūsų miškų?..

Mes vis sakom, kad sugrįžti gint tėvynės, reiks aukų.
O kaip drįso pasiryžti karžygiai mūsų miškų?..

Mes vis sakom: pasiilgom jau Tėvynės, jos laukų.
O kas ją krauju suvilgo?..
Karžygiai mūsų miškų...

Mes vis sakom: parvažiuosim, kai Tėvynė bus saugu.
O kas laisvę iškovos jai?
Karžygiai mūsų miškų!

1947. I. 8.

(Detroitė gyvenančios p. Andrejauskienės eilėraščių, parašytas Vokietijoje, tada dar tebekovojančių partizanų garbei. — R e d.)

JUOŽA GABRY PRISIMINUS

Įdomu būtų sužinoti šį tą iš J. Gabrio palikto archyvo

„Naujienų“ Nr. 124 (gegužės mėn. 27 d.) buvo įdėtas pranešimas „J. Gabrio palikimas“. Jame pasakyta, kad mirus Juozo Gabrio našlei š. m. vasario mėn., dr. A. Gerutis nupirko iš įpėdininkystės valdytojo Gabrio paliktą archyvą ir biblioteką. Dar pasakyta, kad daktaro Geručio žinioje yra ir Juozo Gabrio memuarų rankraščiai, aprašą autoriaus veiklą 1911—1919 metais.

Ta proga noriu čia šį tą pasakyti apie patį J. Gabrį. Jis buvo žinomas Lietuvoje kaip Juozas Gabrys - Paršaitis, gimęs Garliavoje (netoli Kauno) 1880 m. vasario 22 d.; mirė Šveicarijoje 1951 m. liepos 26 d. Iš pat savo jaunystės dienų pasižymėjo lietuviška veikla, todėl jam einant 19 metų buvo suimtas caro žandarų ir pasodintas į Kalvarijos kalėjimą (Suvalkijoje), kuriame išbuvo 6 mėnesius, o paskui ištremtas į Rusijos pietinę dalį (į Odesą). 1903 m. buvo įstojęs į Odesos universiteto teisių skyrių. Kai 1905 m. visoj Rusijos imperijoje pasireiškė revoliuciniai sąjudžiai, tai jis tais metais sugrįžo į Lietuvą, bet sekamas rusų žandarų buvo priverstas 1906 m. išvykti į Prancūziją, o paskui į Šveicariją, kur Lausanne universitete tęsė teisių studijas. 1906 metais vėl buvo sugrįžęs į Lietuvą, bet 1907 m. vėl buvo priverstas bėgti į užsienį, į Paryžių. 1909 m. J. Gabrys padėjo Tėvynės Mylėtojų Draugystei išleisti Vinco Kudirkos raštus (6 tomus), kuriuos jis redagavo. 1911 m. įsteigė Paryžiuje „Lietuvių Informacijos Biurą“. 1912 m. aktingai prisidėjo prie

įsteigimo „Pavergtųjų Tautų Sąjungos“.

Trumpai sakant, J. Gabrys tais laikais visokeriopai gynė lietuvių tautos reikalus. 1915 m. galutinai persikėlė gyventi į Šveicariją; tenai vedė šveicarietę Marie Henriette Desponds. Gyvendamas Šveicarijoje, J. Gabrys per visą pirmojo pasaulinio karo laiką visokeriopai dirbo Lietuvos labui. Bet 1-jo pasaulinio karo pabaigoje jo visokios nuomonės pasikeitė. Kai mūsų Vilniuje susikūrė vadinamoji Valstybės Taryba, tai J. Gabrys pareiškė, kad jam turi būti duotas svarbiausias atsikuriančios Lietuvos valstybės vaidmuo. Taigi jau tada buvo didelės ambicijos apglėbtas. O 1919 m. pradžioje buvo parašęs V. Kapsukui laišką, kad nori palaikyti su juo draugišką kontaktą.

Prieš pirmąjį pasaulinį karą J. Gabrys bendradarbiavo įvairiuose mūsų laikraščiuose: Varpė, Ūkininke, Vilniaus Žiniose, Lietuvoje, Vienybėje Lietuvininkų, Drauge ir kt. Ir šiaip buvo išleidęs keliolika knygelių lietuviškai ir prancūziškai.

Atsikūrus Lietuvos nepriklausomybei, Juozas Gabrys - Paršaitis buvo atvykęs į Lietuvą; trumpą laiką 1925-1926 m. jis buvo Karaliaučiuje Lietuvos generalinis konsulas.

Vieną kartą J. Gabrys buvo atsilankęs Kaune į Lietuvos Rašytojų ir Žurnalistų Sąjungos susirinkimą (rodos, 1922 metais), kuriame dalyvavo tada išleisti Vinco Kudirkos raštus 16 narių. Mums tada buvo labai įdomu, kad J. Gabrys šį tą papasakotų iš savo veiklos praeityje. O jis su mielu noru pasisakė, kad dalį tos savo veik-

los visai atvirai papasakos. Būtent jis pirmiausia pabrėžė, kad pasibaigus baisiajam karui ir gyvenimui pasikeitus jau galima anksčiau buvusias paslaptis išskelti viešai. Taigi jis pasisakė, kad šio karo metu jis buvo tiek prancūzų, tiek jų priešininkų vokiečių slaptasis agentas, arba kitaip sakant — šnipas. Iš pradžių buvo tik prancūzų šnipas, bet po kiek laiko prancūzų žvalgybos vadai nurodė jam kelius, kaip tapti vokiečių žvalgybos agentu, norint tokiu būdu turėti daugiau galimybių surinkti reikiamų žinių prancūzams. O kai tapo vokiečių žvalgybos agentu, tai netrukus ir vokiečių žvalgybos vadovybė nurodė kelius, kaip tapti prancūzų žvalgybos agentu. Vadinasi, abiejų viena kitai priešingų valstybių jis tapo slaptuoju agentu. Vieni ir kiti jam duodavo tam tikrą atlyginimą už tokius šnipinėjimus. Tad J. Gabrys, kaip jis tada pasisakė, dalį gaunamos sumos galėjo aukoti įvairiems Lietuvos gaivinimo reikalams, tokiu būdu galėjo ir sau sulaupyti gerų pinigų. Tame susirinkime susirinkime J. Tumas-Vaižgantas paklausė, ką jis būtų daręs, jei susidėjęs netikėtoms sąlygoms būtų reikėję įskusti tokį asmenį, kuris buvo geras Lietuvos reikalų užtarėjas. Į tai J. Gabrys atsakė, kad panašiais atvejais jis buvo griežtai nusistatęs nekliudyti tokių žmonių, kurie užtaria Lietuvos reikalus, nes jo svarbiausias tikslas buvo kiek galima daugiau patarnauti Lietuvos laisvės reikalams.

Po tokio J. Gabrio pasipaskojimo mes visi žurnalistai, būvę tame susirinkime, pasiryžome nekelti spaudoje tokio J. Gabrio prisipažinimo, nes tokiu atveju daugelis žmonių gali kreivai pažiūrėti į kitus mūsų veikėjus, įtardami kokiu nors

šnipinėjimu svetimųjų naudai.

Po II-jo pasaulinio karo J. Gabrys visada aštriai puldavo mūsų Vliką. Net buvo sudarys Šveicarijoje fiktyvinę organizaciją, pavadintą „Lietuvos Gelbėjimo Komitetas“. Tik 1949 m., pašlijus jo sveikatai, bet kokia jo politinė veikla sustojo. Jei jo gyvenimo dienos būtų pasibaigusios tada, kada baigėsi pirmasis pasaulinis karas, tai manau, jam būtų buvusi iškelta labai didelė garbė už visus jo nuveiktus darbus.

A. Kelmutis

Beždžionės mėgsta TV

Bronx Zoo, New Yorke, praneša naują patyrimą su beždžionėmis ir televizija. Keturios gorilos tiek pamėgo TV, kad žiūrėti valandų valandas ir dar nori.

Praeitą žiemą, kai šios beždžionių gremėzdai iš lauko buvo perkeltos vidun, jos pasidarė piktos, nervingos ir nesugyvenamos. Kai kas pasiūlė TV ir gorilų narve buvo įrengtas televizijos priimtuvas.

Gorilos žiūrėjo ekrano vaizdų lyg sužavėtos. Muštynės ir barmiai jų tarpe liovėsi, nuobodulys praėjo ir antisocialiniai impulsai dingo. Tik viena, pati didžioji, gorila kartkartėmis nusisuka nuo ekrano apibarti kitas, bet ji tai daro tik komercialų (garsinimų) metu.

Gorilos labiausiai mėgsta Western istorijas ir tokius filmus, kur žmonių vaikai žaidžia, pamėgdžiodami beždžiones. Atėjus pavasarui, Bronx Zoo gorilos vėl išėjo į lauką ir TV, kaip neberekalinga, buvo išjungta.

SKAITYK PATS IR PARAGINK

KITUS SKAITYTI
NAUJIENAS

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Pati žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugel metų patyrimo siunčiant

DOVANAS — SIUNTINIUS Į USSR.

Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantuotas skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prieinamom kainom.

Dėl informacijų ir nemokamų katalogų kreipkitės į visus mūsų skyrius.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

• NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue	AL 4-5456
• NEW YORK, N. Y. 10011 — 108 West 14th St.	CH 3-3005
• BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue	EV 4-4952
• BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue	DI 5-8808
• ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street	CH 9-2645
• BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
• SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway	AN 8-0068
• BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
• CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue	BR 8-6966
• CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street	WA 5-2737
• CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
• Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
• GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W.	GL 8-2256
• HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	GL 7-1575
• HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030	246-0215
• IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	ES 2-4685
• YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue	RI 3-0440
• LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
• LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street	FO 3-8569
• NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
• NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue	LO 2-1446
• PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	MU 4-4619
• PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	GR 2-6387
• PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave.	PO 5-5892
• PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
• SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
• WATERBURY, Conn. — 6 John Street	PL 6-6766
• WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street	SW 8-2888
• YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave.	GR 6-2781

DR. JULIET VILINSKAITĖ

Pereitų metų birželio mėnesį Juliet Vilinskaitė baigė Moterų medicinos mokyklą Philadelphijoje. Tai yra vienintelė medicinos mokykla Amerikoje, kur mokosi vien tik moterys.

Baigusi mediciną, dr. Juliet Vilinskaitė pasirinko George Washington universiteto ligoninę, kur ji atlieka reikalaujamą stažą bei specializuojasi chirurgijoje. Toje srityje ji yra tiek pažengusi, jog jau pati daro gana sunkias operacijas.

Tačiau dr. Vilinskaitės nėra tikslas pasidaryti vien tik chirurgę, — ji yra pasirinkusi specialią chirurgijos sritį, būtent plastikinę chirurgiją.

Plastikinės chirurgijos pagalba yra sutaisomi dėl sužalojimų ar kitokių priežasčių visai iškraipyti veidai. Visiems teko susidurti su žmonėmis, kurie apsigimsta su labai sukoneveiktais veidais. Bet tai, palyginti, nedidelis nuošimtis. Daug didesnis žmonių nuošimtis nukenčia visokiose nelaimėse bei karuose, — tiek sužaloja veidus, jog tiesiog baisiai atrodo. Plastikinio chirurgo užduotis

yra sutaisyti tuos veidus. Tos rūšies chirurgas, lyg koks skulptorius, ištaiso sugadintą žmogaus veidą.

Tai tokią specialybę yra pasirinkusi dr. Juliet Vilinskaitė, — viena pačių sunkiausių specialybių chirurgijos srityje.

Dr. Juliet Vilinskaitė jau praleido dvidešimt metų mokyklose, kol baigė mediciną. Jai dar teks septynerius metus praleisti ligoninėse, — tik tada ji bus laikoma plastikinės chirurgijos specialiste. Tai jos negąsdina, — ji dar tebėra jauna, vos 25 metų amžiaus.

Dr. Juliet Vilinskaitė Lietuvą teko apleisti, kai ji buvo dar visai jaunutė. Kai raudonieji antru kartu užplūdo Lietuvą, tai ji su tėvais pasitraukė į Vokietiją ir apsistojo Drezdene. Laimė taip lėmė, kad Vilinskai tą miestą apleido prieš pat jo bombardavimą, kurio metu žuvo tūkstančiai žmonių, jų skaičiuje nemažai ir lietuvių. Iš Vokietijos 1949 m. Vilinskai atvyko Amerikon ir apsigyveno Windsor, Conn.

Dr. Juliet Vilinskaitė apleidžia ligoninę.

„Šiuolaikinės temos“ Lietuvos dailininkam

Įsidėmėtini Lietuvos komunistų organe „Komunistas“ (nr. 3) paskelbti žodžiai: „Šiandien dailė — neatskiriama komunistinio visuomenės auklėjimo dalis, viena svarbiausių ideologinio poveikio priemonių“. Tai dar kartą patvirtina, kad dailė laikoma komunistinės propagandos ar agitacijos priemone, o dailininkai turį būti aklaais tokio „poveikio“ vykdytojais. Čia vis dėlto teks paabejoti, ar tokie dailei teikiami uždaviniai Lietuvoje gyvenančius dailininkus, pagal „Komunistą“, įkvepia aktyviam kūrybiniam darbui, dar labiau ginčytina, kad partijos varžtų supančiota dailė pergyvena „reikšmingą ir gražų klestėjimo laikotarpį“. Ar nebus eina visiškai priešinga kryptimi?

„Komuniste“ paskelbtame straipsnyje V. Uloza teigia, kad

1940 m. įvedus sovietinę santvarką, Lietuvos dailininkai turėję „išsivaduoti iš saloniškumo nuotaikų, formalizmo apraiškų, beveik parasto realistinio meistriskumo, idėjinio ir teminio lėkštumo“. Buvęs perimtas vadinamasis socialistinio realizmo metodas. Lietuvos dailininkams teko mokytis iš... „broliškų respublikų“ dailės meistrų ir kas gi pasirodė? Tuo metu buvęs stalininis laikotarpis arba, kaip dabar tariama — asmenybės kultas buvo prislopinęs kai kurias tos dailės tendencijas. Esą, tuo metu atsiradęs paradžiškumas, schematiškumas, nusaldintas gyvenimo vaizdavimas. Buvo išgalėjęs standartas, vienodumas, pilkumas.

Atėjo chruščioviniai laikai, vėliau Brežnevo-Kosyginio kolektyvų valdymas ir, pagal „Komunistą“, dailėje pastebėtas atkurtas. Jis aiškinamas pirmiausia tuo, kad dailininkai giliau įsiskverbę į tikrovę, galėję pa-

Dr. Vilinskaitė prie operuojamo paciento.

Dr. Vilinskaitė pasiruošusi daryti operaciją.

rodyti „vykstančius gyvenime procesus konfliktus, žmogų ir jo dvasinį pasaulį“. Esą, padarę pažangą ne tik grafikai, bet ir kiti, nes jie sukūrė tokias drobes, kaip „Kolūkiniame turguje“ (V. Gečas), „Darbininkas“ (J. Švažas), „Kolūkio arklėninkas“ (J. Kėdainis) ar „Kolūkio pirmėninkas“ (G. Jokūbonis). Reikia vaizduoti kolchozus, darbininkus ar statybas, nes, pagal V. Ulozą, dailė turinti būti šiuolaikinė ir ne tik savo aktualia tematika, bet ir menine kalba. Džiaugiamasi, kad dailininkų darbuose vis labiau vyrauja „tarybinio žmogaus portretas“.

Lietuvos dailininkai, atrodo, tokiai „kūrybai“ neparodo entuziazmo, nes „Komuniste“ pripažįstama, kad šių dienų darbo, buitės vaizdai „dažniausiai pateikiami paviršutiniškai, pilkai“. Dailininkai kaltinami, kad jie nepakankamai giliai pažįstą gyvenimą, nesugebą išvelgti jo pačius būdingiausias, esminius bruožus. Dar blogiau — ypač jauni dailininkai atsiską paveikluose siužeto. Dailininkams prikišama paviršutiniškumas, tuštumas, nes, kaip teigiama „Komuniste“, pastarųjų metų dailės parodose dailininkai ypač didelį vaidmenį skiria dekoratyviniams spalvų deriniams, o tai, girdi, užgožia mintį teminiame paveiksle. Komunistams nepriimtina maniera ir formos originalumas pasireiškia ir tapyboje bei, skulptūroje. Toliau aliaruojančiai nuogastaujama, kad dailės parodose grėsmingai didėjęs peizažų skaičius ir tai, žinoma, pagal partijos nurodymus esą nereikalinga. Dabar metas šūkis: šalin nors ir mielus

gamtos kampelių peizažus, susidomėkime geriau „industrinio peizažu“! Šioje srityje pasižymėjusiais nurodyti dailininkai: V. Žukauskaitė, V. Petrutis, A. Stasiulevičius, A. Kristopaitis, J. Žilytė, P. Rauduvė ir kt. Jie kurią „industrinius peizažus“, nors... šiuolaikinė tema juose dar nerandanti tinkamo meninio vaizdo.

Visa tai rodo, kad partijos diktatas susiduria su tapytoju ar skulptorių pasipriešinimu bei abejingumu. Daugiau teigiamai vertinami tik grafikai ir jų tarpe labiau iškeliamas vienintelis S. Krasauskas, nes jo kūriniai (ilustracijos E. Mieželaičio „Žmogui“ ar Just. Marcinkevičiaus poemai „Kraujas ir pelėnai“) esą labai saviti bei originalūs... Patarimų bei pabarimų dailininkams nepaisant čia iškyla ir pačių žiurovų „perauklėjimo“ reikalas, nes kviečiama visuomenę supažindinti su dailės principais bei ieškojimais.

Tie „ieškojimai“ pasireiškė ir sovietinės santvarkos įvedimo 25 m. sukakties proga rengiamoje „šiuolaikinės tematikos“ parodose. Jau kitas klausimas, kiek „industrinio peizažo“ drobėse ar skulptūrose bus tikrojo meno ir kokie bus intymieji parodų lankytojų įspūdžiai. (E)

200 žmonių krokodilams...

Zomba, Malavi, centrinėje Afrikoje, keltuvas, beplaukdamas skersai krokodilų pilną Shire upę, plieno virvei trukus, apvirto ir daugiau kaip 200 žmonių sukrito į vandenį tiesiai plėšrių krokodilų rujoms į nasrus... Tik 57 žmonės gyvi pasiekė 200 jardų platumo upės krantą.